

Lada/bod i Gässtjärnsberget, Gagnefs sn.

Dendrokronologisk undersökning

av Torbjörn Axelson, oktober 2011

Den nionde oktober begav jag mig till Gässtjärnsbergets fåbodar i Gagnefs socken, söder om Mockfjärd, nära gränsen till Floda sn för att undersöka en bod/lada, som från början kanske varit en stuga, [60° 25' 42.1" N, 14° 54' 14.1" E](#). De nedre varven är av kluvor, med utsidan bilad och vänd utåt. De övre stockarna är av mestadels ganska frodvuxet timmer. Knutarna är av enkelkattstyp med raka hak. Dörröppningen har väljorda stjärgåtar och ljusinsläppen på vägg B och C saknar gåtar. Golvet är av kluvor, men bedömdes inte lämpliga för provtagning. Prov togs ur tre av väggkluvorna C5, D4 och D5. D4 och D5 är från samma stam, och har vankant, eller mycket nära vankant från 1851 respektive 1852. Provet ur C5 har skadad splintved och kan bara dateras "efter 1777", men kan vara från samma träd som de båda andra. Övriga stockar som provtogs är D6, D7, A8 (röstmoder) samt åsen närmast vägg D. De båda förra av gran, de senare av tall. Även om de är frodvuxna och i de flesta fall egentligen innehåller för få ringar för att ge säkra dateringar, så pekar de alla så entydigt på samma år, att dateringen är att betrakta som helt säker. Sista fullständiga ring är i samtliga dessa fall från 1859, med en liten kant påbörjat vårved för 1860 på samtliga prover. Fällningsdatum för de då levande träden kan därmed fastställas till ungefär början av juni 1860 - alltså med all sannolikhet i samband med buffringen.

Den undersökta boden. Vägg A (dörrgavel) och D.

Tolkningen är att kluvorna framställdes av minst en¹, då sedan knappt 10 år död, torrall,² och att man (åtminstone) i övrigt använt frodvuxet virke antagligen vuxet nära byggplatsen, som inte var så lämpligt för de nedre, mer utsatta varven. Tidpunkten för timringen kan antyda en viss brådska att få byggnaden funktionsduglig, och användningen av kluvor gjorde att färre varv behövde timras än vad som hade varit fallet om rundvirke använts. Svårigheten att transportera tunga timmerstockar på barmark, kanske också medverkade till att valet föll på torrall, som väger mindre än motsvarande färska stockar.

Noter

- ¹ Någon egentlig bedömning av virkesåtgången har inte gjorts, men det förefaller troligt att mer än en torrall gått åt. Därtill kommer golvtilljorna, som möjligen också är av tidigare dött virke.
- ² Det finns en täljyxan genomskurna insektsgångar ca en cm in i splintveden på flera av kluvorna, som bör ha gnagts innan trädet fälldes men efter att det dött.

PDF-kopia av <http://taxelson.se/dendro/obj/Gsstjbl1.htm>. Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

Korrelationsvärden

Tall

Cybis CDendro, Algorithm: Proportion of last two years growth (2,0,T)
Correlations between the samples in Ih10-PISY and BjörboGr
dated to 2004 with corr >= 0.42 and with overlap >= 18
Results sorted according to decreasing correlation coefficient values.

	Corr	T- Test	Over lap		
Ih106a	0.66	4.08	24	1835-1859	A8 (röstmoder) vk+vår. PISY
Ih107a	0.64	3.35	18	1841-1859	D-ås vk+vår. PISY
Ih101a	0.56	7.20	113	1664-1777	C5. ej vk
Ih103a	0.46	6.68	170	1682-1852	B5 vk? (yttersta ofullst?)
Ih102a	0.42	6.10	181	1670-1851	B4 vk

Gran

Cybis CDendro, Algorithm: Proportion of last two years growth (2,0,T)
Correlations between the samples in Ih10-PCAB.fil and swed312
dated to 2005 with corr >= 0.35 and with overlap >= 30
Results sorted according to decreasing correlation coefficient values.

	Corr	T- Test	Over lap		
Ih105a	0.55	3.48	30	1829-1859	B7. PCAB vk+vår
Ih104a	0.40	3.25	59	1800-1859	B6 PCAB +vår

Mätvärden

Ih10	1	Gässtjärnsberget, Gagnefs sn, Dalarna	PISY								
Ih10	2	Sweden	Pinus sylvestris	280m 6026N1445E 1664 1859							
Ih10	3	T. Axelson									
Ih10	####	01-03 är kluvor, sannolikt av torralltar. åtminstone 02 och 03 (ev även 01) från samma träd.									
Ih101a	1664	296	233	144	57	97	183				
Ih101a	1670	183	157	123	117	107	125	126	102	166	174
Ih101a	1680	111	182	139	165	144	185	178	135	126	169
Ih101a	1690	154	185	188	151	205	174	153	170	145	146
Ih101a	1700	149	128	153	155	151	126	121	135	120	90
Ih101a	1710	159	163	174	159	123	160	163	166	156	127
Ih101a	1720	150	124	169	186	202	155	109	112	121	102
Ih101a	1730	99	95	122	121	132	87	86	73	113	122
Ih101a	1740	89	55	62	75	67	58	52	60	77	48
Ih101a	1750	43	68	70	98	78	76	60	45	38	58
Ih101a	1760	60	63	41	43	52	41	56	51	32	41
Ih101a	1770	34	32	36	31	28	23	30	32	999	
Ih101a	####	C5. ej vk									
Ih102a	1670	260	236	165	196	174	130	178	114	176	194
Ih102a	1680	180	235	232	266	212	166	167	152	116	159
Ih102a	1690	182	226	262	182	262	178	178	128	157	178
Ih102a	1700	186	164	226	198	139	115	108	108	124	126
Ih102a	1710	180	149	176	175	153	143	161	137	129	114
Ih102a	1720	149	128	149	179	141	138	95	153	134	146
Ih102a	1730	129	141	138	81	69	44	40	58	66	52
Ih102a	1740	47	29	49	47	57	51	39	52	64	60
Ih102a	1750	42	49	59	68	45	42	36	27	35	39
Ih102a	1760	47	51	37	34	38	31	32	32	22	27
Ih102a	1770	24	25	24	16	26	31	54	45	44	43
Ih102a	1780	40	29	36	22	38	26	24	23	19	32
Ih102a	1790	38	55	32	37	33	26	17	31	32	47

Ih102a	1800	22	28	31	9	19	26	17	25	22	37
Ih102a	1810	34	36	27	28	40	33	28	30	7	38
Ih102a	1820	25	35	23	25	14	32	23	24	26	27
Ih102a	1830	33	36	44	29	44	28	42	41	43	36
Ih102a	1840	33	21	62	41	35	11	35	19	33	62
Ih102a	1850	61	43	999							
Ih102a	####	D4 vk									
Ih103a	1682	259	276	186	235	234	198	250	312		
Ih103a	1690	350	312	315	205	309	188	183	171	182	247
Ih103a	1700	262	207	286	277	190	151	149	181	153	127
Ih103a	1710	193	164	183	179	155	177	158	150	159	111
Ih103a	1720	162	150	197	177	177	171	108	156	129	136
Ih103a	1730	122	133	127	112	107	64	53	58	77	77
Ih103a	1740	64	48	65	60	65	50	51	55	85	65
Ih103a	1750	58	71	102	103	84	86	67	37	53	59
Ih103a	1760	67	52	43	35	40	36	41	50	28	34
Ih103a	1770	26	22	48	31	33	32	47	55	51	53
Ih103a	1780	58	32	46	31	43	34	32	19	18	45
Ih103a	1790	32	52	56	49	45	33	26	48	48	69
Ih103a	1800	37	45	35	17	28	27	18	38	31	51
Ih103a	1810	50	51	36	23	34	22	29	35	30	44
Ih103a	1820	41	29	21	46	34	50	58	52	58	42
Ih103a	1830	51	49	66	57	71	64	60	62	42	41
Ih103a	1840	43	27	67	64	47	31	39	21	23	37
Ih103a	1850	46	37	41	999						
Ih103a	####	D5 vk? (yttersta ofullst?)									
Ih106a	1835	613	584	632	549	499					
Ih106a	1840	460	357	329	359	287	281	298	223	192	157
Ih106a	1850	188	146	139	81	124	114	144	197	201	170
Ih106a	1860	999									
Ih106a	####	A8 (röstmoder) vk+vår. PISY									
Ih107a	1841	350	325	312	227	215	250	225	179	156	
Ih107a	1850	155	175	143	66	88	104	83	125	166	143
Ih107a	1860	999									
Ih107a	####	D-ås vk+vår. PISY									
Ih10	1	Gästjärnsberget, Gagnef sn, Dalarna									PCAB
Ih10	2	Sweden	Picea abies	280m	6026N1445E					1800	1859
Ih10	3	T. Axelson									
Ih10	####	Lite vårved för 1860. Träden fällda samtidigt, i början av juni +/- någon vecka.									
Ih104a	1800	111	92	85	85	76	67	67	53	47	19
Ih104a	1810	22	28	43	83	103	125	115	84	65	70
Ih104a	1820	104	200	306	269	293	340	360	353	326	225
Ih104a	1830	219	281	164	201	196	158	208	199	145	182
Ih104a	1840	159	194	205	212	144	175	196	120	167	167
Ih104a	1850	140	101	127	135	148	91	118	185	122	198
Ih104a	1860	999									
Ih104a	####	D6 PCAB +vår									
Ih105a	1829	266									
Ih105a	1830	420	488	373	436	447	373	362	322	262	348
Ih105a	1840	299	223	288	230	215	210	213	135	190	207
Ih105a	1850	203	172	218	131	164	111	127	173	168	177
Ih105a	1860	999									
Ih105a	####	D7. PCAB vk+vår									